

УДК 658

Ранга Є. П.

здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Гаврилова Н. В.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Економічна криза негативно вплинула на результати роботи банківської системи, оскільки знизилися обсяги як залучення ресурсів, так і кредитування. У таких непростих умовах фінансові установи прагнуть утримати прибутковість, використовуючи різні методи диверсифікації діяльності. Одним із перспективних напрямів може стати саме інвестиційна діяльність. Вона дозволяє не лише збільшити доходи банків, але й розширити базу клієнтів завдяки географічній диверсифікації, а також зменшити ризики, пов'язані з активними операціями.

Розвиток інвестиційної сфери банків можливий за умови впровадження ефективної стратегії, яка передбачає пошук найперспективніших вкладень у фінансові інструменти та активи, а також підвищення їх якості. Досягти цього можна за допомогою регулярного аналізу структури банківського інвестиційного портфеля, що дозволяє своєчасно адаптуватися до змін на ринку та мінімізувати можливі ризики.

Банківський інвестиційний портфель є важливою складовою діяльності фінансових установ. Він складається з придбаних банком активів, таких як цінні папери, паї чи інші вкладення в компанії, які формуються за рахунок власних або залучених коштів з метою отримання доходів. Ці доходи можуть надходити у вигляді процентних виплат, дивідендів чи прибутку від перепродажу активів. Ефективне управління таким портфелем позитивно позначається на діяльності банку, оскільки дозволяє вирішувати низку стратегічних завдань:

1. Компенсація кредитних ризиків. У сучасних умовах банки стикаються з ризиками неповернення кредитів. Інвестуючи в цінні папери високої якості, фінансові установи можуть знизити залежність від проблемних кредитів та забезпечити стабільність доходів.

2. Стабілізація доходності. Інвестиційна діяльність дозволяє підтримувати рівень прибутковості банку незалежно від коливань у фазах економічного циклу. Це створює надійне джерело доходів навіть у періоди зниження попиту на кредитні послуги.

3. Географічна диверсифікація. На відміну від кредитування, яке часто має локальний характер, інвестиції в цінні папери дозволяють банкам вийти за межі регіону. Це розширює можливості, зменшує ризики, пов'язані з локальними економічними труднощами, та відкриває нові ринки.

4. Підтримка ліквідності. Наявність ліквідних активів у портфелі дозволяє банку швидко реагувати на фінансові потреби клієнтів чи внутрішні виклики. Інвестиції забезпечують доступ до коштів у разі необхідності, зберігаючи фінансову стабільність банку.

5. Поліпшення фінансових показників. Завдяки придбанню якісних активів банк може покращувати структуру свого балансу. Це сприяє підвищенню довіри з боку клієнтів, акціонерів, регуляторів, а також дозволяє залучати нові ресурси для подальшого розвитку[1].

Отже, інвестиційний портфель є не просто додатковим джерелом доходів, а стратегічним інструментом для мінімізації ризиків, підвищення стабільності та довгострокової фінансової ефективності банку.

Однією з ключових тенденцій глобальної економіки є швидкий розвиток міжнародних фінансових ринків та впровадження нових фінансових інструментів, які відіграють важливу роль у формуванні стратегії банків. Банки орієнтуються на максимізацію прибутку, одночасно намагаючись мінімізувати ризики своєї діяльності [2]. В результаті дослідження

було виявлено основні бар'єри та ризики, які стримують інвестиційну активність в Україні:

1. Військовий конфлікт. Агресія проти України стала головним чинником, що негативно впливає на інвестиційну привабливість країни, випередивши корупцію та недоліки судової системи. Війна значно обмежила можливості для інвестицій, і в другому кварталі 2022 року ВВП України знизився на 37% порівняно з аналогічним періодом 2021 року.

2. Недосконале державне управління та інституційне середовище. Проблеми в управлінні, що сприяють порушенню умов конкурентоспроможності економіки та підвищенню корупційних ризиків, залишаються серйозними перешкодами для розвитку інвестиційного клімату. Це підтверджують щорічні дослідження Європейської бізнес-асоціації, згідно з якими основними проблемами є слабка судова система, високий рівень корупції та тіньова економіка.

3. Недорозвиненість внутрішнього ринку. Обмежений внутрішній попит стримує розвиток національного бізнесу. Більшість доходів населення витрачається на споживчі цілі (понад 95,3% за перше півріччя), що зменшує можливості для накопичень та заощаджень (тільки 2% ВВП). Це значно нижче, ніж у розвинутих країнах ЄС, де цей показник складає 10-15%. Низька платоспроможність населення також знижує попит на товари довгострокового використання.

4. Низький рівень банківського кредитування реального сектору. За останні 10-15 років частка банківських кредитів для реального сектору знизилася до 15% ВВП, що є одним з найнижчих показників серед країн, що розвиваються. Це втричі нижче рівня країн Східної Європи, де цей показник досягає 50%.

5. Нерозвиненість фондового ринку. Фондовий ринок є важливим джерелом фінансування інвестицій у розвинених країнах, однак в Україні він розвинений недостатньо. Це обмежує інвестиційні можливості як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів, знижуючи ефективність залучення коштів для реалізації проектів.

Дослідження показують, що для активізації ринку інвестиційних кредитів необхідно реалізувати цілу низку комплексних заходів. По-перше, важливо впливати на грошовий ринок з метою зниження рівня інфляції з поточних 30% до 5-6% на рік. Висока інфляція прямо впливає на процентні ставки за кредитами, змушуючи банки підвищувати їх, що ускладнює доступ до фінансування. По-друге, треба зменшити частку державної власності в банківській системі, зокрема через приватизацію великих державних банків, що дозволить підвищити ефективність управління та залучити додатковий капітал. По-третє, потрібно створити привабливі умови для залучення іноземних інвесторів у банківський сектор, що сприятиме модернізації та розвитку фінансових установ. По-четверте, слід знизити рівень регулювання банківської діяльності з боку Національного банку України, щоб зменшити адміністративний тиск і створити більш сприятливі умови для фінансових установ [3].

Для залучення інвестицій необхідно створити розвинений внутрішній ринок з платоспроможним попитом. Це передбачає формування середнього класу з достатнім рівнем доходів, що дозволить не тільки покривати споживчі витрати, але й накопичувати кошти для інвестування в перспективні фінансові інструменти. Підвищення доходів сприятиме збільшенню попиту на товари довгострокового користування, що стимулюватиме економічне зростання. Виконання цих умов дозволить створити базу для розвитку внутрішнього ринку, що сприятиме зростанню інвестиційного попиту. Важливим кроком у цьому процесі є посилення ролі банківського кредитування як джерела фінансування інвестицій, що стане основою для стимулювання економічного зростання та підтримки інновацій.

Література:

1. Легкоступ І., Саїнчук Н. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні: вітчизняний та міжнародні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2022, Вип. 46. URL: <https://surl.li/ibwbc0>
2. Руденко Н. Структура інвестиційних портфелів банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024, №12. С. 115-123.
3. Фартушний І., Барсук О. Модель динамічного програмування для формування інвестиційного портфеля комерційного банку. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. URL: <https://surl.li/jlvjaw>